

Országos Lotz János szövegértési és helyesírási verseny

Iskolai forduló

2013. december 10.

8. osztály

tanuló neve

tanuló iskolája

Tollbamondás pontszáma: _____

Szövegértés pontszáma: _____

Helyesírási teszt pontszáma: _____

Összesített pontszám: _____

A feladatokat összeállította:

Kutnyánszkyne Bacskai Eszter szaktanácsadó

Lenczné Vrbovszki Judit szaktanácsadó

Unti Judit tanár

Lektorálta:

Tóth Katalin lektor

A verseny fővédnöke:

Dr. Simonsics Péter nyelvész, docens

SZÖVEGÉRTÉS

Olvasd el figyelmesen a szöveget, majd válaszolj a feltett kérdésekre!

A mesteri szonett

A görög *kozmosz* egyik jelentése a 'rend, rendezettség' mellett – tőle nem függetlenül – az 'ékesség, dísz' is. Jelképes ereje van annak is, hogy a nyelvi rendezettség példájául Lotz János elemzésének tárgyát éppen József Attila 1923-ban írott szonettkoszorújában, *A Kozmosz énekében* találta meg. A második világháborúig ez volt a magyar költészetben írott egyetlen szonettkoszorú, és azóta is csak néhány ilyen alkotás született. A szonettkoszorú szabályait Lotz a következőképpen adja meg:

„I. A szonettkoszorú tizenöt szonett sorozata, amelynek kompozíciós szabályai a következők:

(a) Az első tizenhárom szonett utolsó sora megismétlődik a következő szonett első soraként, és a tizennegyedik szonett utolsó sora azonos az első szonett első sorával;

(b) Az utolsó szonett (az ún. mesterszonett) az előző tizennégy szonett – a szonettek sorrendjében összeállított – kezdősoraiból áll. Ez a szonettkoszorú leírásának szokásos módja.

II. De a mesterszonettet is lehet a leírás alapjának tekinteni (ez a megközelítés a mesterszonettnek a mű egészében betöltött központi szerepét hangsúlyozza):

(a) Egy – itt mesterszonettnek nevezett – szonett minden sorához egy másik szonett (alapszonett) kapcsolódik, s ezek a mesterszonett sorainak sorrendjében megelőzik a mesterszonettet.

(b) Az alapszonettek közti összekötő kapocs az, hogy mindegyikük első sora a megelőző utolsó sorának ismétlése. Az első szonett első sora azonos a tizennegyedik szonett utolsó sorával, s így kör alakban kapcsolódnak össze.” (Lotz 1976: 258–259).

Lotz János tanulmányát, amelyet egy barátjával, Dóczi Györggyel közösen készített, népművészeti ihletésű ábra egészíti ki (ld. a borítólapon). Kimondatlanul benne van honvágya, hazája iránti szeretete; a mintázatban a „kozmosz sajátosan magyar képe” tárul elénk, aminek mélyiséges jelképisége a nyelvre vonatkozólag az, hogy minden nyelv külön univerzum, vagy másképpen: az univerzum, a kozmosz az ember számára csak a maga nyelvén keresztül tárul föl.

Feladatok

1. Válaszolj a feltett kérdésekre a szöveg alapján!

5/

- Hány sorból áll egy szonett? _____
- Hányszor ismétlődik meg minden egyes szonett utolsó sora összesen? _____
- Mióta van a magyar költészetben szonettkoszorú? _____
- Hány sorból áll összesen a szonettkoszorú? _____
- Hányféleképpen határozza meg Lotz a szonettkoszorú fogalmát? _____

2. Tegyel + jelet abba az oszlopba, amelyekre igaz az állítás!

5/

Állítás	Mesterszonett	Alapszonett	Egyik sem
Mindegyik sora már ismétlődés.			
Központi szerepet tölt be a mű szerkezetében.			
A 14. szonett első sora ennek a szonettnek a 13. sora.			
A Kozmosz éneke első sora szerepel benne.			

3. Igaz vagy hamis?**5/**

- a) A 15 szonett kör alakban kapcsolódik össze. _____
- b) Magyar népi motívumokból áll Dóczi és Lotz közös munkája. _____
- c) A magyar nyelv „külön” univerzumot ábrázol. _____
- d) Lotz illusztrációja szimbolikus üzenetet hordoz. _____
- e) József Attila verse bonyolult szerkezetű. _____

4. Mit jelentenek a szövegben használt alábbi elemek?**5/**

'xyz': _____ (az aposztrófnak nevezett jel)

„xyz”: _____

ld.: _____

ún.: _____

1976: _____

Összesen 20 pont

Elért pontszám: _____

Helyesírási feladatok

1. Húzd alá a helyesírási hibákat a következő mondatokban! Másold le mindegyik mondatot kijavítva!
(A pontszám nem a hibák számát jelöli!) 10/

Kodexeink legtöbbit azaz igény hozta létre, hogy az egyház hivatalos nyelvét a latint nem elégé jól vagy egyáltalán nemértőknek anyanyelvükön szóljanak az imátságok, a példázatok és a Bibliái részletek.

Újjabb- és újjabb vizsgálatok erősítik meg, hogy a K vitaminok egyik falytája kulcs szerepet játsszik abban, hogy a kálium valóban a csontokba épüljön be.

2. Másold le a szavakat úgy, hogy válaszd el őket minden lehetséges helyen! 10/

fülig, begubódzik, csinnadratta, Lorántffy, jelige, archaikus, színültig, Madáchcsal, Eördögh, kooperál

3. Húzd alá a helyesen írt szóalakot! 14/

Nem hiszem, ha csak/hacsak nem látom!

A kerítésre futó babot/futóbabot ne kapáld ki!

Az emelt szintű/ emeltszintű matekos csoportba vettek fel.

Ha versenyre készülsz, edzd/eddzd magad a helyesírásban is!

Csak tetette/tettette a vidámságot.

Bura/búra hajló szomszédunk vásárolt egy lámpaburát/lámpabúrát.

E mellett/emellett a hozzáállása sem tetszett.

A szekrények mögötti dohval/dohhal nem tud mit kezdeni.

Ott tartózkodása/ott-tartózkodása mély nyomot hagyott mindenkiben.

A szakmának nem csak/nemcsak ők a kiválóságai.

Kedvesen ránk tekintett/ránktekintett.

Kárba veszett/kárbaveszett időnek bizonyult.

Meg vagyok/megvagyok győződve az igazamról.

4. Hogyan írjuk a következő kifejezéseket szabályosan? Pótold a hiányzó kezdőbetűket!**13/**

__ertő__avi

__ent __rsolya-__end

__abitsi

__abits __ihály-os

__iszt __erenc __epülőtér

__él-__frikai __öztársaság

__olt-__engeri

__rszágos __evéltári

__egedi __abadtéri __átékok

__özép-__iszai __ájvédelmi __örzet

__ilton __otel

__úsvét

__écsi __emzeti __ínház

5. Húzd át vízszintes vonallal a hibásan írt szóalakot!**13/**

hivatlan – hívatlan

allegorikus – allegórikus

metafora – metafóra

anekdota – anekdóta

busong – búsong

irkál – írkal

massziv – masszív

izelítő – ízelítő

tizen – tízen

gyepü – gyepű

füzes – fűzes

kulturája – kultúrája

prototipus – prototípus

Összesen: 60 pont**Elért pontszám: ____ pont**

